

Titel: Et Øieblik, Hr. Andersen!

Citation: "Et Øieblik, Hr. Andersen!", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oia-kom-root.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K15

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Hr. Andersen** : Hans Christian Andersen (1805-75), da. digter og forf.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 2

◀ **Man fortæller om Till Ugelspegel ... raabte: det Hastværk har Fanden skabt** : En kilde er ikke identificeret. – **Till Ugelspegel**: el. Tiile Ugelspegel, Till Uglspil, ty. sagnfigur, der udstiller den menneskelige dumhed bl.a. ved at gøre grin med den, forstille sig som dum og tage alle udsagn for pålydende. Hovedpersonen i og titlen på en folkebog, der støtter sig på mundtlige og skriftlige kilder fra senmiddelalderen; den første plattyske udgave er måske fra slutningen af det 15. årh., men den tidligst kendte udgave er trykt i Strasbourg i 1515; den ældste da. oversættelse er formentlig fra slutningen af det 16. årh. If. folkebogens satyriske fortællinger er Tiile Ugelspegel efter mange vandringer død i 1350 og begravet i den nordty. by Mölln ved Lübeck, hvor man viser hans grav med en ugle og et spejl indhugget i gravstenen; det er dog yderst tvivlsomt, at der opr. er tale om en historisk person. SK havde *Underlig og selsom Historie, om Tiile Ugelspegel, En Bondes Søn, barnefødt udi det Land Brunsvig*, overs. fra ty., Kbh. »Trykt i dette Aar« [formentlig mellem 1812 og 1842], ktl. 1469; jf. også *En gandske ny og lystig Historie om Ulspils Overmand, Eller Robertus von Agerkaal, Mester udi Sammensyer-Amtet*, Kbh. »Trykt i dette Aar« [udgivelsesåret er ikke identificeret], ktl. 1467.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 3

◀ **hiint ulykkelige Indfald** : at skrive en kritik af H.C. Andersens roman *Kun en Spillemand* (7,16).

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 10

◀ **den europæisk-berømte Digter Andersen** : H.C. Andersens rejseskildringer *Skyggebilleder af en Reise til Harzen, det sachsiske Schweitz etc. etc.*, i *Sommeren 1831*, Kbh. 1831, blev overs. til ty. og udg. af F.W. Genthe i Breslau 1832 (*Umriss einer Reise von Kopenhagen nach dem Harze, der Sächsischen Schweiz und über Berlin zurück*); hans gennembrudsroman *Improvisatoren*, 1.-2. del, Kbh. 1835, blev samme år overs. til ty. af L. Kruse og udg. i Hamborg (*Jugendleben und Träume eines Italienischen Dichters. Nach H. C. Andersens Dänischem Original: Improvisatoren*), senere overs. til sv. og udg. i 1838-39 (*Improvisatören. Roman*) i *Läse-Bibliothek*, og til fr. af J.F. Lundblad og udg. i 1838 i Paris (*L'Improvisateur*); hans *Eventyr, fortalte for Børn*, 1.-3. hefte, Kbh. 1835-37, blev overs. til ty. af G.F. von Jenssen og udg. i 1839 og 1840 i Braunschweig (*Mährchen und Erzählungen für Kinder*); hans roman *O. T.*, 1.-2. del, Kbh. 1836, blev overs. til ty. af W.C. Christiani og udg. i 1837 i Leipzig (*O. T. Roman*) og overs. til sv. i 1840 (*O. T.*) i *Kabinetts Bibliothek*; hans roman *Kun en Spillemand* (7,16), alle tre dele, blev overs. til ty. af G.F. von Jenssen og udg. i 1838 i Braunschweig (*Nur ein Geiger! Original-Roman*) »Nebst einer Lebensskizze des Dichters« (1. del, s. V-XLVI), hvortil Andersen selv havde bidraget, og samme år tillige overs. til holl. udg. i Amsterdam ('*t was maar een speelman*) samt til sv. udg. i Stockholm (*Spelmannen från Svendborg*) i L.J. Hiertas populære serie *Nytt Läse-Bibliotek*. Inden G.F. v. Jenssens biografiske skitse udkom, var Andersen allerede blevet biograferet på fr. af Xavier Marmier i artiklen »Une vie de poète«, afsluttet med en fr. overs. af digtet »Det døende Barn« (1827), i *Revue de Paris*, okt. 1837, s. 372-381, forkortet overs. til ty. »Andersen, nach X. Marmier«, udg. i *Magazin für die Literatur des Auslandes*, nr. 135, den 10. nov. 1837, bd. 12 (»Juli bis Dezember«), s. 537f.; Marmier indarbejdede også artiklen i sin bog *Histoire de la littérature en Danemark et en Suède*, Paris 1839, s. 237-253. En forkortet version (s. IX-XXXII) af G.F. v. Jenssens biografiske skitse, der indledningsvis citerer passager fra Marmiers artikel, blev udg. på da. i *Kjøbenhavns Morgenblad. Et æsthetisk Ugeskrift. (Ny Suite)*, red. af J.P. Grüne og udg. af A.P. Liunge, nr. 25, den 22. juli, og nr. 26, den 29. juli 1838, s. 97-99 og s. 101-103; her hedder det om Andersen, s. 103, [sp. 1], med et citat fra G.F. v. Jenssen: »Hans Personlighed og hans Værker have erhvervet ham mange Venner og Velyndere; hans Publikum er talrigere end hans Modstandere troe. Tydskland har imidlertid rigtigst opfattet hans Værd og 'das Conversationslexikon der Gegenwart' udtaler en dobbelt Sandhed, naar det kalder Andersen en af den nyeste Tids talentfuldeste danske Digtere, hvis Renommee imidlertid er mere erkjendt i Tydskland, end i hans Fædreland.« Med reference til Jenssens bibliografiske oversigt oplyses også følgende, s. 103, [sp. 1f.]: »*Chamisso* har leveret et Fragment af hans [Andersens] 'Agnete og Havmanden'; 'Lykkens Kalosker' vil blive optaget i den tydske Udgave af Eventyrene; og en Mængde andre Digte af ham ere blevne oversatte af *Chamisso*, *Gaudy*, *Gähler* og nylig af *Thomsen* i hans 'Harfe der Skalden'.« – Langfredag, den 17. april 1840, blev H.C. Andersen hyldet af studenterne i Lund, se *Dagen*, nr. 93, den 22. april 1840, s. [2], sp. [2]. I en længere opsats i *Dagen*, nr. 100, den 30. april, s. [1f.], der bygger på en højstemt reportage i *Malmö nya Allehanda*, den 23. april 1840, fortælles det, at Andersen først blev hyldet af en mindre gruppe ved en middag i byens rådhus, og at »den største Deel af Studentercorpset (...), anført af Sangforeningen, der udførte flere af sine herlige Chor«, senere drog til det hus, hvor Andersen opholdt sig om aftenen, og bød ham velkommen med »et flere Gange gjentaget Vivatraab«. Herefter gengives dele af en længere tale til Andersens ære, se især følgende passage: »Vi kjende vel de hæse Stemmer, som af Misundelse og Kammeratskab hæve sig i det gode Naboriges Hovedstad mod en af dets ypperste Sønner; men disse Røster maae forstumme, Europa lægger sin Opinion i Vægtskaalen og dets Dom er endnu aldrig blevet forkastet. Andersen tilhører som Digter ikke blot Danmark men hele Europa, og den Hyldning, som den svenske Ungdom ved Sverrigs søndre Universitet bragte ham, turde vel – saa [således] haabe vi – gjøre den Braad uskadelig hvormed Smaalighed og Misundelse i hans eget Fædreland søger at gjøre hans Laurbær til en Tornekrands.«

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 13

◀ **der nu snart vil tiltræde sit Triumphtog** : 8,5.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 13

◀ **i Aaret 1838 udgav en lille Piece** : sigter til *Af en endnu Levendes Papirer*. Udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard, Kbh. 1838 (78 sider), i SKS 1, 5-57, en kritisk afhandling om *Kun en Spillemand. Original Roman i tre Dele* af H.C. Andersen, Kbh. 1837, ktl. 1503. Andersens roman udkom den 22. nov. 1837, mens SKs afhandling udkom den 7. sept. 1838, se tekstredogørelsen til *Af en endnu Levendes Papirer* i SKS K1, 68 og 67.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 16

◀ **buntede og brogede** : fast pleonastisk udtryk: meget brogede. SK anvender ordet 'broget' fire gange i *Af en endnu Levendes Papirer* (7,16), se SKS 1, 20,4, 27,13, 30,3 og 51,24.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 17

◀ **I Sommeren 1840 blev ... opført et Stykke ... »En Comoedie i det Grønne«** : *En Comedie i det Grønne, Vaudeville i een Akt efter det gamle Lystspil: »Skuespilleren imod sin Villie«* af H.C. Andersen (forkortet *En Comedie i det Grønne*), havde premiere på Det kgl. Teater den 13. maj 1840 (til benefice for den kgl. skuespiller J.A.G. Stage) og blev genopført den 8. nov. samme år (samt tredje og sidste gang den 14. feb. 1847). Med det gl. lystspil *Skuespilleren imod sin Villie* sigtes til en fr. komedie af Louis Dorvigny (*La fête de campagne, ou L'Intendant comédien malgré lui* (1784)), overs. efter Aug. von Kotzebues frie ty. bearbejdelse (*Der Schauspieler wider Wille* (1803)) af N.T. Bruun (*Skuespilleren imod sin Villie eller Comedien paa Landet* (1813)). Musikken til vaudevillen var komponeret af Edv. Helsted. Teksten til *En Comedie i det Grønne* udkom først den 26. okt. 1840 (nr. 124 i *Det kongelige Theaters Repertoire* bd. 6), jf. annonceringen fra J.H. Schuboths Boghandling blandt »Litteraire Anmeldelser. / Nye Sager« i *Berlingske Tidende*, nr. 249, den 26. okt. 1840, [s. 3, sp. 4]; heftet er uden angivelse af udgivelsessted og -år [Kbh. 1840]. If. boghandler J.H. Schuboths »Hoved-Journal« (jf. *Fund og Forskning* bd. 8, Kbh. 1961, s. 124) købte SK vaudevillen den 27. okt. 1840, altså straks dagen efter annonceringen af udgivelsen, jf. ktl. U 14.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 19

◀ **Strængere Arbejder ... netop i denne Sommer** : SK indstillede sig til teologisk embedseksamen ved Det Teologiske Fakultet under Københavns Universitet den 2. juni og afsluttede eksamen som teologisk kandidat den 3. juli 1840. Den 18. juli begav han sig på en rejse til Jylland og vendte først tilbage den 7. aug. s.å.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 22

◀ **havde lagt ... hele lange Tirader af min lille Piece i Munden** : Den ene af vaudevillens to personer, Dalby, »Skuespildirekteur ved et reisende Selskab«, optræder i forskellige forklædninger, herunder som »Haarskjærer«, hvis replikker indeholder udtryk og vendinger fra SKs afhandling *Af en endnu Levendes Papirer* (7,16). Se samtalen ml. Dalby (som »Haarskjærer«) os.g vaudevillens anden person, Frank, »Inspecteur hos en Greve«, i 4. scene, s. 3, [sp. 1f.]: »Dalby. God Morgen, min Herre! god Morgen! // Frank. God Morgen! hvad godt har De at sige mig! // Dalby. Godt? Naa, saa De troer endnu paa noget Godt i Verden! det er kun Forstandens Centrifugalkraft, som ved at holde disse udadstræbende Kræfter sammen, skaber en relativ Ro, der dog ingenlunde kunde kaldes en permanent Væren. Forstaaer han det? // Frank. De vil sige, at [D]e ikke er tilfreds med Verden. // Dalby. Det Sublimat af Glæde over Livet, den som Livs Udbytte resulterende gennemkjæmpede Tillid til Verden, det vil sige, den verificerede Congruens af Hjertets Fordringer og Bebudelser med Livets Præstationer, der ikke bevises ex mathematica pura [lat., rent matematisk], men vanskeliggjøres de profundis [lat., fra dybet], har jeg ikke tilegnet mig; men der er noget Stabilt i den Ro, som Philosophien giver mig! // Frank. De er meget ulykkelig? // Dalby. Jeg er Haarskjærer! disse tre Ord giver [D]em Begrebet, som gennemdeclineret i Livets forskellige Casibus [lat., kasus (flertal); hændelser], siger [D]em, hvor ulykkelig jeg maa være. Vor Kunst er præcipiseret [forudgrebet]! hvor er denne Klodevrimmel af Alongeparykker, gratiøse Hesteskoes Toupeer, magnifique Kanonbukler? Forsvundne! Kun paa Scenen opgraves endnu disse Mamuths-Knokler, disse pompeianske Skjønheds-Rester fra en svunden Fortid! // Frank. De er Theater-Friseur? // Dalby. Det er jeg! som Individ deprimeret af Verden, men ved Philosophien ledet paa det Centrale for min Roligheds Existense! jeg er Theater-Friseur! // Frank. Ja, der har De jo en viid Mark for Dem! // Dalby. Min Vei der, er æqval den uendelige Skrue! // Mel. La tarantella. // I den negative Væren / Var jeg strax, som ung Friseur, / Hegel læste jeg og Læren / Potensered mit Humeur. / Scenen blev nu min Arena; / Skue min Virken, stort og smaat; / Haar for en Anna Bolena, / Krølnak til en Askepot, / Sorte Lokker for en Spranze, / Reisning for en Pompadour, / Pung-Paryk til Jean de France, / Magdelones store Tour; / For en Lais, en Brynhilde, / Een i Hjerter, een i Spaer; / Blonde, Brune, Sure, Milde, / Selv for Fru von Potiphar! / Alles Haar correct jeg sætter, / Alting efter Tid og Sted, / Aagerkarle og Koketter, / Lapse, Helte, Guder med! / Borgemester, Kriger, Bonde, / Excellence og Student, / For de Gode, for de Onde, /

Det for mig er eet omtrent! / Viva, viva, excellent! // *Frank*. Men hvad kommer det mig ved? Siig mig, hvad De egentlig vil mig? // *Dalby*. Hvad jeg vil? Eet er at ville, eet er at kunne! / Villien er tidt et Phænomeen i den respectable Skikkelse, saaledes som den træder frem i Hegels store Forsøg paa at begynde med Intet. // *Frank*. Jeg maa have den Ære at sige Dem, at jeg er et ganske almindeligt Menneske, jeg forstaaer mig ikke paa disse mange Snirkler, de gjøre mig kun vildfarende. Vil De ikke ganske simpelt sige [D]eres Mening. // *Dalby*. Det er altsaa Ordenes Fremtrædelses-Form, der caotiserer Dem? // *Frank*. Bare De vilde give mig det klart og tydeligt, for ellers kan jeg ikke have den Fornøielse at tale med Dem. // *Dalby*. Det var fra det negative Moment igjennem hvilket og i Kraft af hvilket alle Bevægelserne skee, jeg vil gaae; det var fra Tankens store Tohuwabohu [transkriberet hebr., tomhed og øde, 1 Mos 1,2] til Lys og Klarhed; men vi to kunne [kan] ikke tale! Gid da, at dette vort Mødes Høidepunkt forvandle sig til et i Tilværelsen forsvindende Moment; dixi [lat., jeg har talt]! (Gaaer).« Sml. følgende passager i *Af en endnu Levendes Papirer*, i SKS 1, 21,16-25: »Det Sublimat nemlig af Glæde over Livet, den som Livs-Udbytte resulterende gennemkæmpede Tillid til Verden (...) den Tillid til Mennesker, at der (...) findes en Fylde, en Guddomsgnist, der, omhyggeligt pleiet, kan gennemgløde hele Livet, kort sagt den verificerede Congruens af Ungdommens Fordringer og Bebudelser med Livets Præstationer, der her ikke bevises ex mathematica pura [lat., rent matematisk], men anskueliggjøres de profundis [lat., fra dybet], af et rigt Gemyts hele indre Uendelighed (...)«. Og SKS 1, 30,7-10: »det vil ikke undre os, at der, naar vi gennemdeklinere Andersen i disse Livets forskjellige Casibus [lat., kasus (flertal); hændelser], fremkommer et Phænomen, som vil afgive et ret heldigt Paradigma for en Cyklus af Phænomener«. Samt SKS 1, 36,6f: »at Individet, deprimeret af Verden, skjøndt længe arbejdende imod, tilsidst ligger under«. Desuden SKS 1, 32,13-15: »eller den [en livsanskuelse] har i sin Retning mod Himlen (det Religieuse) deri fundet det Centrale, saavel for sin himmelske som sin jordiske Existents«. Endvidere SKS 1, 35,13-15: »Vi ville [vil] for et Øieblik antage, at man kunde have Ret i at kalde en saadan i Reflexion vilkaarligt standset og nu til endelig Sandhed potenseret [intensiveret] Betragtning en Livs-Anskuelse«. Se også SKS 1, 17,13-16: »Møde vi dette Phænomen i sin respectable Skikkelse, saaledes som det træder frem i Hegels store Forsøg paa at begynde med Intet, saa maa det saavel imponere os som glæde os«. Og videre SKS 1, 17f.: »Hvad imidlertid disse to Fremtrædelsesformer af den betegnede Lyst til at begynde forfra angaaer (...) hvad den første Fremtrædelsesform angaaer (...); og see vi hen til den anden, da er den jo deels fremtvungen (...) og deels reformatorisk blot rettet mod Misbrug, der have indsneget sig i den givne Positivitæt, uden derfor at ville udrydde end ikke et eneste oprindeligt i Sproget givet Ord.« Endvidere SKS 1, 20,6-11: »Som Hegel begynder den [tidens politiske hovedstrømning] ikke Systemet, men Tilværelsen med Intet, og det negative Moment, igjennem hvilket og i Kraft af hvilket alle Bevægelserne skee, (Hegels Begrebets immanente Negativitæt) er Mistillid, der unægtelig har en saa negativ Kraft, at det (...) maa ende med at slaae den selv ihjel«. Og SKS 1, 20: »Idet vi nu (...) ville [vil] henlede Læsernes Opmærksomhed paa den Cyclus af Noveller, der skyldes Hverdagshistoriens Forfatter, maae vi erindre om, at dette hverken skeer, for (...) nu med moderne philosophisk Travlhed at sløife dette Høidepunkt og forvandle det til et i Tilværelsen forsvindende Moment«.

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 28

◀ **Theater-Directionen skulde have afkjøbt Andersen Stykket ... dette ikke skete** : Direktionen for Det kgl. Teater bestod i 1840 af prof. Chr. Molbech og hofmarskal J.G. von Levetzau. Og skønt Molbech i sin censur af 4. juni 1840 var meget kritisk over for *En Comedie i det Grønne* (7,19), nåede han dog til den konklusion, at vaudevillen »vel kunde passere at spilles som en Farce, ifald man trænger til en saadan«; ikke desto mindre blev den kun antaget til særforestilling, se E. Collin *H.C. Andersen og Det Collinske Huus*, Kbh. 1882, s. 317f. H.C. Andersen forlangte 100, men fik kun tilbudt 40 rigsdaler for stykket, se brev af 25. dec. 1842 fra H.C. Andersen til Edvard Collin, udgivet i H.C. Andersen Centrets brevbaser (www.andersen.sdu.dk/brevbase).

I trykt udgave: Bind 15 side 7 linje 32

◀ **Andersens Afreise med stærke Skridt nærmede sig** : Andersen havde modtaget kgl. understøttelse til en længere udenlandsrejse. På listen i *Berlingske Tidende*, nr. 256, den 3. nov. 1840, [s. 3, sp. 3], over »Afreiste den 31te October med Dampskibet 'Christian den Ottende' til Kiel« optræder »Digteren Andersen«.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 5

◀ **Trapezunt eller F..... i Vold til R....** : hentyder til 2. akt. 3. scene, i Ludvig Holbergs komedie *Mester Gert Westphaler, eller den meget talende Barbeer* (femaktsversionen, 1723), hvor Gunild siger til sin søn Gert, der altid taler om sin rejse fra Haderslev til Kiel: »Anders Christensøn har jo været 3 à 4 Gange i Bordeus og Røven i Frankrig, ja Fanden i Vold hen i Trapezund, eller Cattesund, men fortæller ikke nær saa meget om sine Rejser.« *Ludvig Holbergs udvalgte Skrifter*, udg. af K.L. Rahbek, bd. 1-21, Kbh. 1804-14; bd. 6, 1806, s. 180. – **Trapezunt**: el. Trabesun (nuv. Trabzon), tyrkisk havneby på Sortehavets sydøstkyst; hovedstad 1204-1461 i det kristent byzantinske eksilkejserrige Trapezunt.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 7

◀ **hvo** : hvem.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 8

◀ **udgive dette dramatiske Arbeide** : 7,19.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 15

◀ **»det Poetiskes egen indre dybe Trang«** : Hvis der er tale om et citat, er en kilde ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 18

◀ **Theatret til ikke at antage det** : 7,32.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 26

◀ **kategoriske Imperativ** : ubetingede bud. Udtrykket 'kategorisk imperativ' er især præget af den brug, den ty. filosof Immanuel Kant gør af det som betegnelse for det ubetingede moralprincip, formuleret i hans *Grundlegung zur Metaphysik der Sitten* (1785).

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 27

◀ **Digteren Holst ... før hans Afreise Gjenstand for et Angreb** : sigter til *H.P. Holst et Bidrag til den nyere danske Litteraturhistorie* af Leonhard Groth, Kbh. 1840, annonceret som udkommet af H.C. Klein under »Litteraire Anmeldelser. Nye Sager« i *Berlingske Tidende*, nr. 241, den 16. okt. 1840, [s. 4, sp. 1]. I anledning af H.P. Holsts *Digte, Første Samling*, Kbh. 1840, rettede Leonhard Groth i sit lille skrift voldsomme anklager mod Holst for at genudgive »for største Delen og paa enkelte Undtagelser nær, kun ældre og før trykte Digte«, s. 4, for at »mangle Originalitet og Ejendommelighed«, s. 5, for at være »en litterær Proteus i hvem man nu ahner en Rückert, nu en Chamisso, nu en Winther, ja undertiden Alle paa engang«, s. 6, for at udføre »litterært Plattenslagerri«, s. 11, og for at »laane hos andre Forfattere, uden at opgive sin Hjemmel«, s. 14, kort sagt for at plagiere, jf. s. 14. Leonhard Groth var et pseudonym for den isl.-da. litterat Grímur Thorgrímsson Thomsen (1820-96), der fra 1837-40 studerede filologi og jura ved Københavns Universitet, jf. *Fædrelandet*, nr. 1120, den 16. jan, 1843, sp. 8995, hvor Gr. Thomsen vedgår at være forfatteren af pjesen om H.P. Holsts digte. – Proteus var en havgud, der kunne antage, hvad skikkelse han ville; deraf betegnelse for et menneske, der viser sig snart under et, snart under et andet navn el. særkende. – **Digteren Holst:** Hans Peter Holst (1811-93), da. forf. og digter; fra 1833 lærer ved Efterslægtsselskabets Realskole og fra 1836 lærer i da. sprog og logik ved Det kgl. Landkadetakademi. Holst havde modtaget kgl. understøttelse til en længere udenlandsrejse. På listen i *Berlingske Tidende*, nr. 241, den 16. okt. 1840, [s. 3, sp. 3], over »Afreise den 15de October med Dampskibet 'Frederik VI' til Kiel« optræder »Lærer Holst«. –

Omstændigheder, som ikke stod i Angriberens Magt: hentyder formentlig til »Efterord« til *H.P. Holst et Bidrag til den nyere danske Litteraturhistorie*, s. 16: »Ovenstaaende Bemærkninger vare oprindeligen bestemte til Indrykkelse i 'Fædrelandet'; men da dette Blads Redaction, enten fordi det er dens Princip, ikke at optage Anmeldelser af, (i 'Fædrelandet') før anmeldte Bøger eller af andre mig ubekjendte Grunde, nægtede Optagelsen, bestemte jeg dem til at udkomme som en Brochure, da Hr. Holst's nær forestaaende Afreise – og ham angaae disse Linier naturligviis nærmest – ikke tillod mig at udsætte Offentliggjørelsen af disse Notitser til en senere ellers mere passende Leilighed.« Under det uidentificerede mærke »2« var Holsts *Digte. Første Samling*, Kbh. 1840, blevet anmeldt i *Fædrelandet*, nr. 25, den 5. jan. 1840, sp. 39f.

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 29

◀ **Jeg bliver nogle faa Dage før Andersens Afreise ... et Angreb** : sigter til, at *En Comedie i det Grønne* udkom den 26. okt. (7,19), mens Andersen begav sig på rejse den 31. okt. 1840 (8,5).

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 33

◀ **allerede var angrebet i Sommeren** : egl. ved opførelsen på Det kgl. Teater den 13. maj 1840 (7,19).

I trykt udgave: Bind 15 side 8 linje 34

◀ **Machination** : skjulte plan, listige, rænkefulde påfund.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 1

◀ **et Kneps i Lommen** : talemåde med betydningen: en virkningsløs modstand, et forgæves forehavende.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 1

◀ **Semslærs Saaler** : såler af semslæder, dvs. af vaskeskind.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 3

◀ **optræder ... Dalby i flere Roller ... ogsaa som Haarskjærer** : If. rollelisten optræder Dalby, »Skuespildirecteur ved et reisende Selskab«, som »Gaardskarl, / Haarskjærer [7,28], / Theatermaler, / Poet, / Souffleur, / Pyntekone«, *En Comedie i det Grønne* (7,19), s. 1.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 5

◀ **Hegelianer** : tilhænger af G.W.F. Hegels (9,15) spekulative filosofi. Se Dalbys replikker som »Haarskjærer« i 4. scene (7,28).

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 8

◀ **at tjene under Hegel** : militært udtryk: at være soldat, gøre militærtjeneste under Hegel som leder. – **Hegel**: Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831), ty. filosof og teolog; fra 1818 til sin død prof. i Berlin. SK havde adskillige af Hegels værker, jf. ktl. 549-565.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 15

◀ **være et Raserie** : være vanvid, tåbeligt.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 16

◀ **bedaarede** : bedrog, narrede.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 22

◀ **daarligt** : dåragtigt, tåbeligt.

I trykt udgave: Bind 15 side 9 linje 23

◀ **Huusmandslod** : jordlod, som udgør en husejendom.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 6

◀ **»som Lazaronerne kalde sig Palladsernes Beherskere«** : Hvis der er tale om et citat, er det ikke identificeret. Se dog følgende passage i »Attende aften« i H.C. Andersens *Billedbog uden Billeder*, Kbh. 1840, s. 44: »der er tomt i de store Haller, og hvor før de kostelige Billeder hang, skinner nu den nøgne Muur frem. Lazaronen sover under Buen, hvis Gulv eengang kun den høie Adel turde betræde. (...) Adria [Havets Dronning], svøb dig i Taage! lad Enkesløret dække dit Bryst, hæng det over din Brudgoms Mausoleum: det marmorbyggede, spøgelsesagtige Venedig!« Se også følgende passage fra »Tyvende Aften«, s. 47: »'Fra Rom kommer jeg!' sagde Maanen, 'der, midt i Staden paa en af de syv Høie ligger Keiserborgens Ruiner(...) Herfra, hvor eengang Roms Ørne fløi ud: kom, saae og seirede, er nu Indgangen gjennem et lille fattigt Huus, klinet af Leer mellem to sønderbrudte Marmorkolonner (...). En gammel Kone med sin lille Datterdatter boe derinde, de herske nu i Keiserborgens og vise her den Fremmede de sjunkne Skatte. Af den rige Thronsal er kun en nøgen Væg, den sorte Cypres peger med sin lange Skygge paa det Sted, hvor Thronen stod. Jorden ligger alenhøit over det sønderbrudte Gulv, den lille Pige, nu Keiserborgens Datter, sidder tidt der paa sin Skammel, naar Aftenklokkerne ringe.« – Under det uidentificerede mærke »21« blev *Billedbog uden Billeder* anmeldt i *Fædrelandet*, nr. 78, den 23. feb. 1840, sp. 507f.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 9

◀ **de Ord ... denne Haarskjærer i Munden** : 7,28.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 11

◀ **»Det Sublimat ... Livet« osv. ... S. 3, 1ste Spalte, er ordret aftrykt** : 7,28.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 24

◀ **han skriver matematica uden h** : 7,28.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 28

◀ **efter vor Retspleie den Tabende ... idømt Processens Omkostninger** : sml. fx § 170 »Om den ene Parts Forpligtelse til at godtgjøre den anden Processens Omkostninger« i *Systematisk Fremstilling af den danske Procesmaade* af de juridiske professorer P.G. Bang og J.E. Larsen, bd. 1-5, Kbh. 1837-43; bd. 2, 1838, s. 483-499, hvor det indledningsvis hedder: »Det er vanskeligt at angive Lovens [Chr. V's Danske Lovs] Regler for den ene Parts Forpligtelse til at godtgjøre den anden Processens Omkostninger, idet de paagjældende Lovsteder synes at gaae ud fra forskellige Grundsætninger. Nogle Steder foreskrives det i de der omhandlede Tilfælde, at den, som aldeles taber Sagen, skal godtgjøre den anden Part Sagens

Omkostninger, uden at der altsaa tages noget Hensyn til, om han har havt skjellig [gyldig] Grund til at bringe Sagen for Retten, eller han ved Trættekjærhed har forvoldt Processen.« Og videre s. 484: »Nogle have endog ment, at det i L. 1-5-22 [*Danske Lov*, 1. bog, 5. kap., art. 22] var udtalt som almindelig Regel, at den, der tabte Sagen altid skulde erstatte Processens Omkostninger (...). Men denne Fortolkning er neppe rigtig.« Herefter hævdes det, s. 485, at andre artikler i *Danske Lov* derimod går ud fra »den Grundsætning, at det er den Trættekjære, der uden rimelig Anledning har forvoldt Processen, der skal godtgjøre sin Vederpart [modpart] Processens Omkostninger.« Herefter konstateres det, s. 485, at »det var i og for sig meget tvivlsom, hvilken af de tvende Anskuelser – om Enhver der aldeles tabte Sagen, eller blot den der uden rimelig Anledning havde forvoldt Proces, skulde idømmes Processens Omkostninger – blev at ansee som den almindelige Regel.« Under den videre drøftelse af de to anskuelser fremføres det, s. 491f.: »Alle ere (...) enige om, at kun den kan være forpligtet til at give Erstatning, som er *retsstridig* Aarsag til den Skade eller det Tab, som en Anden lider. Det maa (...) erindres, at Domstolene netop ere organiserede for at Statsborgerne ved dem kunne [kan] erholde [få] de Retstvistigheder afgjorte, der ofte kunne opstaae uden nogen retsstridig Adfærd fra de vedkommende Parters Side, og at denne Recurs til Domstolene netop er den eneste ordinære Vei, ad hvilken slige Meningsuligheder om hvad der i et vist Tilfælde er Ret kunne erholdes endeligen og bestemt afgjorte (...). Følgelig bør ikke den, som paa lovlig Maade bruger denne Recurs til Domstolene, om end hans Paastand ikke kan gives Medhold, men kun den, som misbruger denne Statsinstitution, paalægges en Erstatningspligt«.

I trykt udgave: Bind 15 side 10 linje 34

◀ **Tilsvar** : gensvar (på et angreb).

I trykt udgave: Bind 15 side 11 linje 2

◀ **tilhænde** : i hænde.

I trykt udgave: Bind 15 side 11 linje 2